

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Iekšlietu nozares publisko iepirkumu sistēmas efektivitāte un to ietekmējošā valsts publisko iepirkumu politika

03.12.2024.

Gatis Litvins, Valsts kontroles padomes loceklis, Otrā revīzijas departamenta direktors

**Revīzijas jautājumi, kritēriji, metodes, avoti,
galvenie konstatējumi un secinājumi**

Galvenais jautājums

Vai iekšlietu nozarē ir izveidota tāda publisko iepirkumu sistēma, kas nodrošina labākā rezultāta sasniegšanu ar mazāko resursu patēriņu?

Revīzijas jautājumi

1. Vai iekšlietu nozares iestāžu **vadības dokumenti** un **atbildības sadalījums** nerada šķēršļus efektīvai iepirkumu īstenošanai ar mazāko resursu patēriņu?
2. Vai iekšlietu nozarē iepirkumi ir **plānoti** un **īstenoti** tā, lai rezultāts tiktu panākts laikus un ar mazāko resursu patēriņu?

1. Vai iekšlietu nozares iestāžu vadības dokumenti un atbildības sadalījums nerada šķēršļus efektīvai iepirkumu īstenošanai ar mazāko resursu patēriņu? (1)

1.1. apakš- jautājums

Vai publisko iepirkumu jomā nozarē ir noteikti mērķi, īstenojamie pasākumi, uzdevumi un sasniedzamie rezultāti?
Vai iekšlietu ministrijas (IEM) Konsultatīvās iepirkumu padomes darbība veicina nozares publisko iepirkumu jomas attīstību?

Kritēriji

- Vadības dokumentos ir noteikti konkrēti mērķi, pasākumi, uzdevumi un sasniedzamie rādītāji publisko iepirkumu jomā.
- Ik gadu ir izvērtēta situācija iekšlietu nozares publisko iepirkumu jomā un identificēti nepieciešamos uzlabojumi.

1. Vai iekšlietu nozares iestāžu vadības dokumenti un atbildības sadalījums nerada šķēršļus efektīvai iepirkumu īstenošanai ar mazāko resursu patēriņu? (2)

Metodes

- Iestāžu vadības dokumentu, gada pārskatu u.c. dokumentu pārbaude un analīze.
- IEM Konsultatīvās iepirkumu padomes protokolu, sagatavoto dokumentu, sniegto priekšlikumu pārbaude un analīze.

Konstatējumi Secinājumi

- Iepirkumu efektivitāte nozarē kopumā mērīta nepietiekami.
- IEM Konsultatīvā iepirkumu padome regulāri seko plānu izpildei, apzina problēmas un to iemeslus, vērtē iepirkumu plānu projektus, iespējas apvienot iepirkumus u. c. jautājumus.
- Ir izstrādāts plāns iepirkumu sistēmas pilnveidošanai nozarē.

1. Vai iekšlietu nozares iestāžu vadības dokumenti un atbildības sadalījums nerada šķēršļus efektīvai iepirkumu īstenošanai ar mazāko resursu patēriņu? (3)

1.2. apakš- jautājums

Vai iestāžu personāla resursi ir sadalīti optimāli un ir risinātas problēmas attiecībā uz personāla nepietiekamo kapacitāti?
Vai iepirkumu speciālistiem noteiktās mēnešalgas ir konkurētspējīgas?

Kritēriji

- Iestāžu publiskajos iepirkumos iesaistītā personāla resursi iestādēs ir sadalīti pārdomāti, to noslodze ir līdzīga.
- Iepirkumu speciālistu nepietiekamās kapacitātes problēmas risināšanai ir noteikti konkrēti pasākumi un izpildes termiņi.
- Iepirkumu speciālistiem noteiktās mēnešalgas sasniedz *Atlīdzības likumā* noteikto mēnešalgas grupas viduspunktu.

1. Vai iekšlietu nozares iestāžu vadības dokumenti un atbildības sadalījums nerada šķēršļus efektīvai iepirkumu īstenošanai ar mazāko resursu patēriņu? (4)

Metodes

- Iestāžu informācijas par iepirkumu veicēju kapacitātes nodrošināšanu pārbaude un analīze.
- Funkcijas izpildē iesaistīto nodarbināto amatu aprakstu analīze.
- Elektronisko iepirkumu sistēmas un Publikāciju vadības sistēmas datu par iestāžu veiktajiem iepirkumiem analīze, salīdzināšana.
- Noslodzes un produktivitātes aprēķināšana.
- Horizon atlīdzības datu analīze, salīdzināšana.

Konstatējumi Secinājumi

- Iepirkumu funkcijas īstenošanā iesaistītā personāla resursi starp iestādēm nav sadalīti optimāli.
- Iepirkuma speciālistu produktivitāte būtiski atšķiras.
- Uzlabojot produktivitāti, speciālistu skaitu nozarē varētu samazināt no 77 līdz 64 amata vietām.
- Iepirkumu veicēju mēnešalgas vērtējamas kā zemas un nekonkurētspējīgas. Tās ir tuvu skalas apakšējai robežai vai pat nerasniedz to.

1. Vai iekšlietu nozares iestāžu vadības dokumenti un atbildības sadalījums nerada šķēršļus efektīvai iepirkumu īstenošanai ar mazāko resursu patēriņu? (5)

1.3. apakš- jautājums

Vai iepirkumu veicējiem ir nodrošinātas regulāras un to vajadzībām atbilstošas mācības publisko iepirkumu jautājumos?

Kritēriji

- Iepirkumu veicēji apmeklē mācības vismaz divas reizes gadā.
- Iepirkumu veicēji savas zināšanas, prasmes un kapacitāti publisko iepirkumu veikšanā vērtē kā optimālu.

1. Vai iekšlietu nozares iestāžu vadības dokumenti un atbildības sadalījums nerada šķēršļus efektīvai iepirkumu īstenošanai ar mazāko resursu patēriņu? (6)

Metodes

- Personāla uzskaites sistēmas informācijas par apmeklētajām mācībām pārbaude un analīze.
- Iestāžu personāla vadības speciālistu viedokļa par pieejamajām apmācībām iepirkumu jomā iegūšana un analīze.
- Iestāžu iepirkumu speciālistu aptauja.

Konstatējumi Secinājumi

- Iepirkumu jomas speciālisti nav sistemātiski un regulāri pilnveidojuši zināšanas.
- 2023. gadā divas un vairāk apmācības gadā iepirkumu jomā nav saņēmusi pat puse no speciālistiem.
- Kritiski savas zināšanas un prasmes vērtē 38 % aptaujāto iepirkumu speciālistu.
- Kritiski savu darba kapacitāti (spēju darbu paveikt laikus un kvalitatīvi) vērtē 49 % aptaujāto iepirkumu speciālistu.

2. Vai iekšlietu nozarē iepirkumi ir plānoti un īstenoti tā, lai rezultāts tiktu panākts laikus un ar mazāko resursu patēriņu? (1)

2.1.apakš- jautājums

Vai iepirkumu plānošanas posmā ir nodrošināta piemērotākās iepirkuma metodes izvēle un noteikts pietiekams laiks iepirkuma īstenošanai?
Vai iepirkumi pēc iespējas ir apvienoti vai veikti centralizēti?

Kritēriji

- Iepirkumu plānos noteiktais termiņš no iepirkumu izsludināšanas līdz līguma noslēgšanai ir optimāls.
- Plānojot iepirkumu sākšanu, iestādes vērtē un ņem vērā pieejamos resursus.
- Paredzamā līgumcena ir noteikta objektīvi, nav mēģināts mākslīgi iekļauties mazāk regulētas (vienkāršākas) iepirkuma metodes paredzamās līgumcenas robežvērtībā.
- Nosakot plānotā iepirkuma līguma termiņu, iestādes izvērtē iepirkuma priekšmeta raksturu, pieejamos resursus u.c. faktoros.
- Aģentūra ir rosinājusi apvienot līdzīgus iestāžu iepirkumus.
- Iestādes piemēro Aizsardzības un drošības jomas iepirkumu likumu.

2. Vai iekšlietu nozarē iepirkumi ir plānoti un īstenoti tā, lai rezultāts tiktu panākts laikus un ar mazāko resursu patēriņu? (2)

Metodes

- Intervijas ar iestāžu atbildīgajiem darbiniekiem par iepirkumu procesa īstenošanu (iepirkuma veikšanai plānotais laiks, apsvērumi, nosakot iepirkuma līguma darbības termiņu, u.tml.).
- Iestāžu iepirkumu plānu par iepirkumu īstenošanai plānotā laika, plānotā un faktiskā termiņa iepirkumu izsludināšanai un līgumu noslēgšanai, paredzamās līgumcenas, iepirkumu priekšmeta un iepirkumu metodes pārbaude un analīze.
- EIS un Publikāciju vadības sistēmas datu par iestāžu veiktajiem iepirkumiem analīze un salīdzināšana, IUB statistikas datu par iepirkumiem analīze.
- IEM Konsultatīvās iepirkumu padomes sēžu protokolu, iestāžu iepirkumu plānu un ar iepirkumu plānu projektu saskaņošanu saistītās sarakstes analīze.
- Iestāžu viedokļa iegūšana Aizsardzības un drošības jomas iepirkumu likuma piemērošanu.

2. Vai iekšlietu nozarē iepirkumi ir plānoti un īstenoti tā, lai rezultāts tiktu panākts laikus un ar mazāko resursu patēriņu? (3)

Konstatējumi Secinājumi

- Iepirkumu plānošana ir nepārdomāta, plānos paredzētie iepirkumu īstenošanas termiņi nav objektīvi izpildāmi.
- Iepirkumi nav vienmērīgi plānoti visa gada griezumā.
- Gatavojot iepirkumu plānus, netiek ņemti vērā konkrētajā laika posmā pieejamie cilvēkresursi.
- Konstatēti vairāki gadījumi, kad iepirkuma paredzamā līgumcena un līguma darbības termiņi nav noteikti optimāli.
- Tikai daļēji ir nodrošināta iepirkumu ar līdzīgu iepirkuma priekšmetu apvienošana.
- Aizsardzības un drošības jomas iepirkumu likums iekšlietu nozarē praktiski nav izmantots.

2. Vai iekšlietu nozarē iepirkumi ir plānoti un īstenoti tā, lai rezultāts tiktu panākts laikus un ar mazāko resursu patēriņu? (4)

2.2.apakš- jautājums

Vai iestāžu vajadzības tiek apzinātas laikus, iestāžu iepirkumu plāni tiek laikus saskaņoti un netiek bieži un būtiski grozīti?

Kritēriji

- Iestādes iepirkumu plānus laikus iesniedz saskaņošanai, Aģentūra un IEM tos saskaņo noteiktajā termiņā.
- Iepirkumu plānošanas periods – 1 gads – nekavē nepieciešamā finansējuma piesaisti un savlaicīgu tirgus informēšanu par paredzamajiem iepirkumiem.

2. Vai iekšlietu nozarē iepirkumi ir plānoti un īstenoti tā, lai rezultāts tiktu panākts laikus un ar mazāko resursu patēriņu? (5)

Metodes

- Iepirkumu plānu un to grozījumu pārbaude un analīze.
- Iepirkumu plānu un to grozījumu saskaņošanas procesa analīze.
- Budžeta plānošana procesa analīze.
- Iegūts un analizēts (tostarp intervijās) atbildīgo darbinieku viedoklis par plānu izstrādes un saskaņošanas, kā arī un budžeta plānošanas procesu.

Konstatējumi Secinājumi

- Iepirkumu plānošana un uzsākšana kavējas, kas traucē iestāžu apgādi un kvalitatīvu funkciju izpildi:
- plāni vairumā gadījumu nav sagatavoti un saskaņoti noteiktajā termiņā.
 - iepirkumi plānojami vidējam termiņam.

2. Vai iekšlietu nozarē iepirkumi ir plānoti un īstenoti tā, lai rezultāts tiktu panākts laikus un ar mazāko resursu patēriņu? (6)

2.3.apakš- jautājums

Vai, plānojot konkrētus iepirkumus un sagatavojot to dokumentāciju, ir veikti pilnvērtīgi iepirkuma sagatavošanas darbi?

Kritēriji

Izlases iepirkumu plānošanas un dokumentācijas sagatavošanas posmā ir ņemtas vērā normatīvajos aktos un kompetento institūciju metodiskajos materiālos paredzētās iespējas.

Piemēram:

- ✓ *ir veikta pilnvērtīga tirgus izpēte.*
- ✓ *ir pilnvērtīgi izvērtēta iespēja iepirkuma priekšmetu dalīt daļās, nodrošinot, ka piedāvājumus var iesniegt lielāks pretendentu loks.*
- ✓ *ir izvirzītas konkrētas, skaidras un Publisko iepirkumu likumam atbilstošas prasības iepirkuma dokumentos.*

2. Vai iekšlietu nozarē iepirkumi ir plānoti un īstenoti tā, lai rezultāts tiktu panākts laikus un ar mazāko resursu patēriņu? (7)

Metodes

- Normatīvā regulējuma, metodisko materiālu, gan Latvijas, gan starptautiskās labās prakses analīze.
- 31 izlasē iekļautā iepirkuma dokumentācijas detalizētās pārbaudes un analīze.
- Elektronisko iepirkumu sistēmas un Publikāciju vadības sistēmas datu par iestāžu veiktajiem iepirkumiem analīze, salīdzināšana.

Konstatējumi Secinājumi

- Nepietiekama vērība iepirkumos ir pievērsta konkurences veicināšanai un kvalitatīvas iepirkuma dokumentācijas sagatavošanai.

Piemēram:

- ✓ *Tirgus nav laikus informēts par gaidāmajiem iepirkumiem, laicīgi un pilnīgi publicējot iepirkumu plānus Elektronisko iepirkumu sistēmā;*
- ✓ *Nav pilnvērtīgi izvērtēta iespēja dalīt iepirkumu daļās, kad tas būtu lietderīgi;*
- ✓ *Nepietiekami izmantota iespēja paredzēt cenu indeksācijas noteikumus;*
- ✓ *Iepirkuma dokumentācijā iekļautas neskaidras un Publisko iepirkumu likumam neatbilstošas atlases prasības un piedāvājumu izvērtēšanas kritēriji.*

2. Vai iekšlietu nozarē iepirkumi ir plānoti un īstenoti tā, lai rezultāts tiktu panākts laikus un ar mazāko resursu patēriņu? (8)

2.4.apakš- jautājums

Vai iekšlietu nozares iepirkumi ir īstenoti tā, lai laikus nodrošinātu nepieciešamo preču un pakalpojumu iegādi ar iespējami mazāko resursu patēriņu?

Kritēriji

- Izlases iepirkumos nav konstatējami nepamatoti pārtraukumi un kavējumi.
- Izlases iepirkumi ir izsludināti iepirkumu plānā norādītajā termiņā.
- Iepirkuma dokumentācija būtiski grozīta vienu reizi vai trīs reizes nebūtiski.
- Nesekmīgam iepirkumam ir objektīvi, no pasūtītāja neatkarīgi iemesli.

2. Vai iekšlietu nozarē iepirkumi ir plānoti un īstenoti tā, lai rezultāts tiktu panākts laikus un ar mazāko resursu patēriņu? (8)

Metodes

- 31 izlasē iekļautā iepirkuma dokumentācija detalizētās pārbaudes un analīze.
- EIS un Publikāciju vadības sistēmas datu par iestāžu veiktajiem iepirkumiem analīze, salīdzināšana.
- Intervijas ar iestāžu atbildīgajiem darbiniekiem par iepirkumu procesa īstenošanu, skaidrojumu un viedokļu analīze.

Konstatējumi Secinājumi

Iepirkumu veiksmīgu norisi kavē:

- Regulāri nepamatoti pārtraukumi un kvoruma trūkums iepirkuma komisiju darbībā.
- Bieži kavēta iepirkumu izsludināšana bez skaidra pamatojuma.
- Nekvalitatīvi sagatavota iepirkuma dokumentācija.
- Būtiski (apjomīgi) un bieži grozījumi iepirkuma dokumentācijā.
- Trūkumi iestāžu komunikācijā ar piegādātājiem iepirkumu norises laikā.
- Konkurenci veicinošo pasākumu trūkums, piemēram, iespēja piedāvājumus iesniegt angļu valodā u.c.

Galvenie izmantotie informācijas avoti:

- Normatīvie akti, politikas plānošanas dokumenti, informatīvie ziņojumi u.c.
- Iestāžu darbības stratēģijas, publiskie gada pārskati u.c.
- Kompetento institūciju izstrādātie skaidrojumi, ieteikumi un vadlīnijas publisko iepirkumu jomā.
- Iestāžu un to pārstāvju sniegtā informācija, viedokļi, skaidrojumi.
- IUB Publikāciju vadības sistēmas un EIS dati, IUB apkopotās statistikas dati, IUB un Latvijas atvērto datu portāla dati.
- Iestāžu personāla uzskaites sistēmas dati.
- 31 izlasē iekļautā iepirkuma dokumentācija un ar tā norisi saistītā informācija.

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Skanstes iela 50, Rīgā, LV-1013
Tālrunis: 23282272
E-pasts: pasts@lrvk.gov.lv
FB/Twitter: @VKontrole

Paldies par uzmanību!